

آجرهای نقش‌دار یزد

ژوئیه شگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رتال جامع علوم انسانی

ایرج افشار

نقشی که در این آجرها بکار میرفت در شهرهای مختلف فرق داشت و در سفرهایی که با منوچهر ستوده در یزد و اطراف آن تجسس و گردش میکردیم عکس‌برداری از نقوش این آجرها مورد توجه، قرار گرفت به منظور آنکه مورد معرفی قرار گیرد تا مگر دوباره این هنر ظریف جان بگیرد یا نقشهای زیبای آنها در کاشی و غیر آن به کار گرفته شود.

این آجرها را در چند جا استعمال میکردند:

(۱) - بالای سردر خانه‌ها

ساختن آجر نقش‌دار و به کاربردن آن در بنائی از هنرهایی است که متأسفانه فراموش شده است. این هنر خوب و ظریف تا چهل، پنجاه سال پیش رواج داشت و در اغلب شهرهای ایران مورد توجه بود.

در همین تهران هنوز آثار و بقایای این نوع آجر در ابنیه‌ای که چهل پنجاه سال قبل ساخته‌اند و هنوز ویران نکرده‌اند دیده میشود. اما اکثریت این ساختمانها را خراب میکنند و آجرهای آنها هم از میان می‌رود.

۴

(۲) - دور سردر بصورت حاشیه

(۳) - درلب و کنگره بامها

(۴) - در سقف ایوان

طرز ساختن این آجرها و نقش اندازی بر روی آنها
علی الظاهر چهار نوع بوده است :

الف : آجرهایی که نقش مستقل بر هر یک از آنهاست

(تصاویر ۱ و ۲) .

ب : آجرهایی که چون چهارتا از آنها را کنار هم

بگذارند یک نقش واحد به وجود می آید . (تصاویر ۳ و ۴ و ۵)

ج : نقش گل و بته که بر روی چندین آجر می ساخته اند

یک نمونه زیبای آن در یزد دیده شد . (تصویر ۶)

د : آجرهای کنار و حاشیه که بطور ردیف کنار هم

قرار میگرفت (تصویر ۷ و ۸) .

تصاویر متعددی از سردرها و طرز آجرچینی آنها جمع

کرده ام که در اینجا چندتا به چاپ رسانیده میشود .

